

LÄRARHANDLEDNING TILL
**STATION
ILLUSION**

Station *Illusion* tar oss med på en resa som går över 300 år bakåt i tiden. Vips så har vi hamnat i Stockholm år 1700 och befinner oss mitt i Gamla stan. Där träffar vi Nicodemus Tessin som älskar konst, dans, musik och teater. Han har övertalat kungen att ta hit ett teaterkompani från Frankrike och det är dem vi träffar runt om i staden på scener, gator och torg.

Det här är en lärarhandledning till dig som ska se eller har sett föreställningen *Station Illusion* med

dina elever och vill arbeta vidare i skolan. Den är framtagen som inspiration och har ett brett urval av ingångar med uppgifter som kan anpassas efter just er grupp, ålder på eleverna och vad som lockar er. Övningarna kan kopplas till skolämnen som svenska, historia, musik och idrott och är framför allt tänkta att stimulera elevernas kreativitet och nyfikenhet.

Mycket nöje!

PRAKTISK INFORMATION

inför besöket på Kungliga Operan

INGÅNG OCH SCEN

Föreställningen *Station Illusion* spelas i Rotundan. Ingången är på norra sidan av Operan, vid Jakobs Torg. Föreställningen varar i ca 60 minuter och har ingen paus.

TOALETTER

I foajén utanför scenen finns det toaletter.

MEDHAVD MATLÅDA

Vi har ibland möjlighet att upplåta plats att äta medhavd matlåda. Kontakta oss i god tid innan, om ni vill äta mat hos oss!
skolforestillning@operan.se

FILM OCH FOTO

Det är inte tillåtet att filma eller fotografera under föreställningen.

BAROCK – fördjupning

Barock kallas en stil av musik, konst, litteratur, arkitektur och teater som skapades i Europa från ungefär slutet av 1500-talet till början av 1700-talet. Stilen är dramatisk, fantasifull och ofta snirklig med mycket utsmyckningar.

BILDTEXT *Kostymskiss på Dansen*

BAROCKDANS

Det som vi i dag kallar barockdans utvecklades i Frankrike under 1600- och 1700-talen vid Ludvig XIVs hov. Så småningom ändrades dansen vidare till det som blev den klassiska baletten och de gamla danserna »glömdes« bort. På mitten av 1900-talet uppstod ett nytt intresse för barockens dansstilar. Som tur var finns mycket av danserna nedtecknade och genom forskning har koreografer och danshistoriker kunnat skapa sig en bild av danserna från 1600- och 1700-talen.

Scenerna i *Station Illusion* är mellanakter som framfördes av Rosidors teatertrupp från Frankrike som arbetade i Stockholm under åren 1699-1706. Koreografierna (danserna) är nyskapade av koreografen och barockdansaren Karin Modigh men helt grundade i barockdansens teknik och estetik.

MUSIKEN

Musiken i föreställningen är skapad i slutet av 1600-talet av Jean-Baptiste Lully och Marc-Antoine Charpentier som var kompositörer vid Ludvig den XIV:s hov. Instrumenten som orkestern spelar på är tidstypiska för 1700-talet. En del är vi vana att se i orkestrar idag som fiol och altfiol, cello, flöjter och oboe. Två instrument sticker ut som lite ovanligare: cembalo och teorb.

BILDTEXT *Cembalo*

Cembalon är ett klaverinstrument som påminner om ett piano eller en flygel. Fast tangenternas färger är tvärtom, de stora är svarta och de mindre är vita. Precis som i ett piano finns det strängar i cembalon, men i pianot är det små klubbor som slår till strängarna och i cembalon är det stift som knäpper på stängarna.

BILDTEXT *Teorb*

Teorben är en luta med en förlängning på halsen. På förlängningen sitter bassträngar som ger det djupa och kraftfulla ljudet. Teorben kan ha mellan 11 och 19 strängar, vanligast är 14.

DANS & KOMPOSITION

– *övningar*

SPEGELVÄGGEN

En övning som görs i par. När ni fått kläm på övningen kan den bli väldigt vacker och meditativ.

- Paren ställer upp sig mitt emot varandra i två rader. Ena sidan är verkligheten och den andra sidan är spegelbilden.
- När verkligheten rör sig gör spegeln exakt likadant. Helst ska det inte synas vilken sida som är verklighet och vilken som är spegelbild.
- Tips är att göra rörelserna så långsamt att spegelbilden hela tiden hänger med.
- Byt sedan sida så verkligheten blir spegelbild och vice versa.
- Gör gärna övningen till lugn musik.

KOMPONERA RÖRELSER

Koreografi betyder »skriva dans« och en koreograf är en person som skapar rörelser och dans. På 1600-talet kallades koreografen för balettkompositör. I den här övningen skapar eleverna stegvis en enkel koreografi och lär varandra. Dela in eleverna i par eller små grupper och ge dem instruktioner stegvis.

- Be eleverna att hitta på en rörelse. Är det flera i gruppen, låt var och en hitta på en egen rörelse. (För att det ska finnas tillräckligt med rörelser till nästa steg i övningen, se till att varje par/grupp gör minst tre rörelser.) Det behöver inte vara en komplicerad rörelse utan kan vara något enkelt, som ett steg eller en gest med en arm. Gör rörelsen exakt och lär de andra i gruppen.
- Förklara rörelsen med ord.
- Exempel på rörelser och beskrivning: Sträck upp höger arm ovanför huvudet, snurra samtidigt på handen åt höger. Titta upp i taket. Sträck ut ditt vänstra ben snabbt rakt åt vänster, dra sedan in långsamt. Ta tre korta steg framåt, gör ett hopp bakåt. Rör fingrarna som en fjäril som flyger.

- Skriv ned varje beskrivning på en lapp och vik ihop.
- Lägg lapparna tillsammans i en skål.
- Varje par/grupp drar nu tre lappar ur skålen. (Helst inte sina egna lappar.)
- Läs texten på lappen och gör rörelsen. Bestäm tillsammans i gruppen hur texten ska tolkas och hur rörelsen blir. (Det är inte viktigt att det blir samma rörelse som den som skrev lappen gjorde.)
- Sätt ihop de tre rörelserna och repetera in dem så de sitter.
- Nu kan ni slå ihop två grupper. Grupperna lär varandra sina tre rörelser och sätter ihop dem till sex rörelser. När ni lär ut rörelserna är det bra att göra dem långsamt och noga. När ni kan rörelserna ordentligt kan ni prova att göra dem i olika tempon, snabbare och långsammare.
- Nu har ni en hel koreografi! Ifall ni vill kan ni visa upp för de andra i klassen.

COMMEDIA DELL'ARTE

– fördjupning

Commedia dell'arte är en teaterform som spelades från mitten av 1500-talet till slutet av 1700-talet. Genren har sitt ursprung i Italien men spelades runt om i hela Europa. Det är en fysisk teaterform med maskspel, akrobatik och inslag av improvisation.

Commedia dell'arte betyder ungefär »komediant till yrket« och syftar på att skådespelarna uppträdde mot betalning. Rollerna inom commedia dell'arte är figurer med starka drifter som hunger, kärlek, hämnd och begär till pengar. Varje figur har tydliga karaktärsdrag och ett specifikt rörelsemönster. De delas in i tre grupper: tjänare, herrskapsfolk och förälskade. Här kommer karaktärsbeskrivning till tre av rollerna i *Station Illusion*.

BILDTEXT *Kostymskiss på Harlekin*

HARLEKIN är en tjänare som känns igen på sina rutiga kläder. Han är alltid hungrig och har aldrig några pengar, men är finurlig och kommer alltid på nya lösningar på sina problem. Han är klumpig men akrobatisk, han skrattar och gråter och han vräker gärna i sig mat.

BILDTEXT *Kostymskiss på Pulcinella*

PULCINELLA har många olika sidor och kan vara tjänare eller herrskap. Han kan vara både korkad och smart, feg och våghalsig. Han pratar mycket och han sjunger och spelar. Att den han älskar inte älskar honom tillbaka har han svårt att acceptera. Ofta kämpar han mot något och förlorar. Eller så byter han sida.

BILDTEXT *Kostymskiss på Colombine*

COLOMBINE är flirtig, intelligent och listig. Precis som Harlekin är hon en betjänt. Ofta är hon den som drar i trådarna och reder upp allting när det blivit oordning och kaos.

Även **KVACKSALVAREN**, **DEN FÖRÄLSKADE** och **DEN GAMLA** är typer från commedia dell'arte.

HARLEKINS AKROBATIKSKOLA

– övningar

Akrobatik är både roligt och kräver mycket övning. Nedan finns ett par enkla grundövningar i akrobatik. Det behövs ett rum med rörelseutrymme och madrasser att göra kullerbyttorna på.

UPPVÄRMNING

Börja med att värma upp ordentligt.

Uppvärmningen kan vara att röra sig till musik eller leka kull. Eller så kan ni göra den här roliga uppvärmningen och röra er som olika djur.

- Eleverna rör sig runt i rummet. När ledaren (läraren/pedagogen) klappar i händerna fryser alla och står blickstill. Ledaren säger ett djur och alla börjar röra sig som det djuret. Varje gång ledaren klappar i händerna blir alla stilla igen, och ledaren kan säga ett nytt djur. Ledaren kan också komma med andra instruktioner som att djuret rör sig snabbare, långsammare eller gör olika saker: äter, dricker, går och lägger sig etc.

FÖRSLAG PÅ DJUR

*Lejon, pingvin, fjärl, björn, höna,
katt, fluga, häst, daggmask, hare*

KULLERBYTTOR

Börja med att öva på kullerbytta framåt.

- Stå på mattan och känn att du har en bra balans, lika mycket vikt på båda fötterna.
- Sätt dig på huk och sätt händerna i marken. Fingrarna ska peka framåt.
- Böj in nacken, fäll fram kroppen och rulla ihop dig som en liten boll. Nu snurrar du runt!
- Försök komma runt helt och upp på huk igen.
- Ställ dig upp.

När det känns bra är det dags att öva på bakåt-kullebytta.

- Sätt dig på huk och håll händerna ovanför axlarna så att handflatorna är uppåt och fingrarna pekar bakåt.
- Luta dig bakåt med rumpan först och rulla ihop dig som en liten boll. Nu snurrar du! Sätt i händerna i golvet när de kommer dit och tryck ifrån. Böj in nacken ordentligt!
- Det kan vara svårare att komma runt bakåt. Ett tips är att ta lite fart och att trycka ifrån med händerna på slutet.
- En variant är att göra en sned kullerbytta bakåt över ena axeln.

När både framåt och bakåtkullerbyttan går bra kan eleverna göra först framåt och direkt efter bakåt.

SLAPSTICK

Gör en liten scen med kullerbyttorna, som om det var Harlekin:

- Kom gående. Låtsas att du snubblar på något och ramlar. Men i stället för att ramla som en pannkaka gör du en kullerbytta framåt.
- När du kommit upp till stående igen pustar du ut.
- Plötsligt blir du skrämmd av något (det kan vara en klasskompis som hoppar fram) och ramlar bakåt i en kullerbytta.
- Tänk på att göra kullerbyttorna koncentrerat så du inte slår dig på riktigt. Att du snubblar eller blir skrämmd är bara teater. Öva flera gånger.

RYGG MOT RYGG DEL 1

En annan enkel och rolig övning som tränar balans, samarbetsförmåga och koncentration. Övningen görs två och två.

- Ställ er rygg mot rygg. Stå en stund och känn att ni har ordentlig kontakt och en bra balans.
- Nu ska ni sätta er ned utan att tappa kontakten mellan ryggarna, eller tappa balansen.
- Rör er långsamt och känn efter hela tiden att den andra är med. Kom ihåg att andas.
- När ni kommit ned och sitter på golvet ska ni ta er upp igen.
- Här gäller samma sak som på väg ned, rör er långsamt och koncentrerat. I början av resan upp kan ni behöva trycka ryggarna mot varandra. Se till att trycka lika hårt båda två så håller ni balansen.
- Gör övningen igen. Ifall det känns bra kan ni testa att göra den i ett snabbare tempo.

RYGG MOT RYGG DEL 2

Den här övningen är en fortsättning på den förra som förutom samarbete, balans och koncentration kräver att man litar på varandra.

- Stå rygg mot rygg. Känn in att balansen är bra och att ni har kontakt med hela ryggen.
- Nu böjer sig den ena sakta framåt, men ni håller fortfarande ryggarna emot varandra. Det innebär att den andra måste följa med bakåt och kommer så småningom ligga på ryggen på den som böjt sig framåt.
- Tips för att det ska fungera är den som följer med bakåt ska vara avslappnad. Låt armarna dingla vid sidan. Gör övningen på en madrass så gör det inget om ni ramlar.
- Sedan byter ni så den som låg på rygg blir den som böjer sig framåt.
- En variant är att ni krokar i armarna i varandra och blir som en enda kropp.

HISTORIEN OCH VI

– fördjupning

INTERVJU MED TESSIN

I Station Illusion guidar Nicodemus Tessin publiken genom äventyr och illusioner. För att få reda på mer om den store arkitekten som älskar konst och teater har Unga på Operans reporter tagit sig till Stockholm år 1700 för en pratstund.

På Slottsbacken är det full fart. Människor och hästar med vagnar är alla på väg någonstans. Ljuden från hamnen nedanför där de stora handelsskeppen ligger förankrade blandas med dofterna av tjära, djur och någonting mer ... Med ivriga steg kommer Nicodemus Tessin klivande genom myllret. Han är klädd i blå rock och knäbyxor och under hatten svallar ett långt, lockigt hår. Ja, det är såklart en peruk han har, efter senaste mode. Han vinkar glatt med en pappersrulle som han håller i ena handen.

- Berätta lite om dig själv.
- Jag växte upp här i Stockholm och min far var arkitekt, så det blev även mitt yrke. Vi har förresten samma namn, visste du det? Som ung fick jag möjlighet att studera i Uppsala och att resa till Rom och Paris. Där upplevde jag de stora konstverken på nära håll. Och de riktigt stora festerna!
- Nu har du sett till att en fransk teatertrupp har kommit hit till Sverige. Vad tror du att publiken här kommer tycka?
- Jag är övertygad om att de kommer bli upplivade av dansen, sången och musiken! Livet är inte bara hårt arbete, nej, sinnena behöver konst också. Åh, vet du, jag vill liva upp hela den här stan! Ljus, skådespel, fester, tout!

Tessin pekar och berättar entusiastiskt. Här på Slottsbacken ligger både hans egen bostad och byggnaden där den franska truppen huserar. Bollhuset var från början en slags idrottshall för bollspel, men nu är det en teater.

– Vad är det för rulle du har med dig?

– Jo, det här, det är det nya slottet. Här framför oss ska det växa fram och så här ska det se ut. Det kommer bli storslaget, helt magnifikt.

Han rullar ut pappersrullen och visar en detaljerad skiss. För tre år sedan, 1697, bröt en stor brand ut som förstörde nästan hela det gamla medeltida slottet i Stockholm.

– Men vänta ett ögonblick, om slottet brunnit, var bor då kungafamiljen?

– Ah, kom, följ mig!

Det går undan genom de trånga gränderna i Gamla stan, som på den här tiden bara kallas Staden eller Stadsholmen. Stockholm har vuxit mycket under hela 1600-talet och nu bor här runt 60 000 människor. På träbron över till Riddarholmen har en vagn stannat. Kusken verkar inte veta riktigt vart han ska ta vägen. Tessin blir eld och lågor.

– Det är den nya dekoren från Frankrike! Jag har låtit beställa kulisser från Jean Berains ateljé. Visst är han bekant?

– Inte riktigt ...

– Oh, han gör de allra vackraste kulisserna i hela Europa! *Voilà*, då var vi framme vid Kungshuset. Här bor kungligheterna i väntan på det nya slottet. Och här inne har jag inrett en hel teater i en av salarna.

Javisst, en hel teatersalong. Och tar inte hovet upp alla platser kan vem som helst i Stockholm komma och se föreställningar här, helt gratis. *Gratuit!*

Du måste komma i afton! Lova det! Lova att komma ...

Tessins röst börjar låta alltmer avlägsen, och han ser plötsligt så suddig ut. Hästarna och vagnarna försvinner som i en dimma och i stället tränger ljudet av bilar och bussar fram. Det bullrar från Slussen och en kostymklädd dam svischar förbi på elsparkcykel. Kvar ligger bara en svag doft av tjära och häst och nånting mer ...

HISTORIEN OCH VI

– *övningar*

STATYER

I slutet av *Station Illusion* förvandlas Dansen, Teatern och Musiken till en staty vid Slottsbacken. Bakom alla stadens statyer och byggnader finns verkliga människor och historia. Utforska området kring er skola. Vad finns det för statyer och skulpturer där? Vad eller vilka föreställer de? Vad finns det för historia bakom konstverket och platsen?

SKULPTÖR OCH LERA

Arbeta i grupp. Varje grupp utser en skulptör, resten är lera. Skulptören formar de andra till en staty. Var varsam med leran, ta försiktigt i varandra. När statyn är klar blir det utställning. Statyn står stilla medan de andra i klassen tittar. Gå gärna runt och titta på statyn från olika håll. Vad väcker statyn för tankar? Vad föreställer den? Är det människor eller något annat? Låt publiken fantisera en stund. Om Skulptören vill kan den få säga hur den tänkt på slutet. När statyn löses upp – ge en stor applåd!

STATYER MED KÄNSLOR

Arbeta i grupp. Nu är alla både lera och skulptörer på samma gång. Innan övningen börjar har ledaren förberett lappar där det står olika känslor. Varje grupp får dra en lapp och ska sedan skapa en skulptur som föreställer känslan.

EXEMPEL PÅ KÄNSLOR

*Glädje, sorg, hat, rädsla, kärlek,
hunger, trötthet, nyfikenhet*

När grupperna hittat fram till hur skulpturerna ska se ut, låt dem memorera hur alla står. Därefter kan grupperna släppa sina positioner för att gå runt och titta på en grupp i taget. Statyn är tyst medan publiken tittar och diskuterar. Vad ser de? Vilken känsla uttrycker statyn? Hur ser man att det är just den känslan? När publiken tittat en stund får statyn slappna av och kan få säga hur de tänkte. Avsluta med applåd!

INTERVJUA EN HISTORISK PERSON

Låt eleverna intervjua en historisk person och skriva ett reportage. Övningen kan göras enskilt, i par eller grupp.

- Börja med att välja ut en person i historien som det skulle vara intressant att intervjua. Det kan vara någon som är välkänd, till exempel en politiker eller annan person som stått i händelsernas centrum. Det kan också vara någon som inte blivit känd för eftervärlden, en »vanlig« människa.
- Ta reda på så mycket som möjligt om personen och tiden som den lever i. Vad händer i samhället? Vad har personen för roll i det? Hur lever människor just nu?
- Fundera ut vilka frågor ni skulle vilja ställa till personen.
- Nu är det också dags att tänka ut hur ni tror att den historiska personen skulle ha svarat!
- När ni tänkt ut svaren sätter ni ihop allting till en artikel. Beskriv gärna hur det ser ut där ni träffas, vad som händer runtomkring, hur det låter och hur personen ni träffar är klädd. Försök att levandegöra mötet så mycket som möjligt. För att få inspiration kan ni läsa reportage i dagstidningar, magasin eller nättidskrifter.

STATION ILLUSION

MEDVERKANDE

TESSIN *Mathias Terwander Stintzing*

HARLEKIN *Andrea Coppone*

COLOMBINE/DANSEN *Sabine Novel*

PULCINELLA/TEATERN/DEN KÄRLEKSKRANKE

Leif Aruhn-Solén

KVACKSALVAREN/MUSIKEN/

DEN GAMLA/STADSVAKTEN *Helgi Reynisson*

KAPPELLMÄSTARE *Peter Spisky*

TEAM

KOREOGRAFI, REGI & SCENOGRAFI *Karin Modigh*

MUSIK *Utdrag ur Jean-Baptiste Lully Roland och*

Kärleken som läkare (L'Amour médecin) och

Marc-Antoine Charpentier Den inbillade sjuke

(Le Malade imaginaire)

TEXT *Jean-Baptiste Molière och Isaac de Benserade i*

ny svensk tolkning av Anna Linden

KOSTYM & MASK *Weriem*

LJUS *Karl Svensson*

*Konstnärligt
team &
medverkande*

MUSIKER

VIOLIN 1 *Tale Olsson/Carl Vallin*

VIOLA *Ylva Lundén Welden/Boel Hillerud Nyman*

CELLO *Mirjam Pfeiffer/Erik Wahlgren*

TRAVERSFLÖJT/OBOE/BLOCKFLÖJT *Petra Ambrosi*

TEORB/ÄRKEUTA *Jonas Nordberg/Marcus Strand*

CEMBALO *Mariangiola Martello*

MUSIKALISK LEDARE *Peter Spisky*